

Český vědec předal Národnímu muzeu unikátní sbírku 780 savců z Nové Guineje. Obsahuje 63 druhů, včetně čtyř nových

Datum 10.6.2026
Subjekt Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Region Česká republika
Kategorie Univerzity, Veda, technické a profesijné činnosti, Veda a výskum

Mimořádně rozsáhlou a vědecky neobyčejně cennou sbírku savců z tropického ostrova Nová Guinea předal v červnu zoolog František Vejmělka z Biologického centra Akademie věd ČR a Přírodovědecké fakulty Jihočeské univerzity Národnímu muzeu v Praze. Kolekce čítá přibližně 780 exemplářů, které dokumentují více než 60 druhů savců z nejvyšší hory Papuy-Nové Guineje. Součástí souboru jsou i čtyři dosud nepopsané druhy pralesních myší rodu *Lorentzimys* a také jeden z největších myšovitých hlodavců světa - velekrýsa *Mallomys istapantap*.

Naprostou většinu exemplářů nasbíral mladý vědec při své půlroční expedici v roce 2019, během níž systematicky mapoval druhovou bohatost savců na hoře Mount Wilhelm (4509 m n. m.) od jejího úpatí až na vrchol. Úzce při tom spolupracoval s papuánskými vlastníky půdy, jejichž znalosti terénu a zvířat byly pro úspěch expedice klíčové „*Domorodí lovci mě provázeli v horách a pomáhali mi zvířata najít. Bez nich bych taková data nezískal,*“ říká František Vejmělka. Další materiál sbírali spolupracovníci přímo z papuánského výzkumného centra Binatang (BRC) v letech 2021–2022, jejichž terénní výzkum František Vejmělka koordinoval na dálku během pandemie covidu. Dalším přispěvatelem byl Daniel Okena, jeden z papuánských doktorandů v Českých Budějovicích.

Rozsáhlá sbírka zahrnuje hlodavce i vačnatce, od nejmenších po největší

Kolekci tvoří 560 exemplářů v alkoholu, dále zhruba 200 kosterních exemplářů a 16 studijních kůží. Celkem sbírka shromažďuje 63 druhů nelétavých savců z 32 rodů a 10 čeledí. Mezi nimi jsou hlodavci, vakomyši, bandikuti, kuskusové, possumové, vakoveverky, či klokani. Většinu jedinců tvoří endemické druhy, tedy takové, které se nevyskytují nikde jinde na světě. To je případ i velekrýsy *Mallomys istapantap*, největšího hlodavce Austrálie a Oceánie, kterou mladý český vědec poprvé zdokumentoval a vyfotografoval v jejím přirozeném prostředí.

Rozptýl velikostí zvířat byl mimořádný – od nejmenších hlodavců o hmotnosti pouhých 12 gramů až po klokany vážící 9 kilogramů. Mezi hlodavci dominují velekrýsy *Mallomys*, které měří až 85 centimetrů a mohou dosahovat hmotnosti 2 kilogramů. Sbírka obsahuje mimo jiné osm kompletních exemplářů velekrýsy subalpínské, jednu kůži a deset kosterních exemplářů tohoto druhu, stejně jako zástupce dalších dvou druhů velekrýs.

Čtyři nové druhy namísto jednoho

Zvláštní význam má typový materiál nově nasbíraných nepopsaných druhů pralesních myší rodu *Lorentzimys*. Tento drobný horský hlodavec byl dosud považován za jediný druh. Nová data zahrnující i genetiku však ukazují, že jen na malé severovýchodní části ostrova žijí hned čtyři druhy.

K objevu přispělo i využití jednoduché, ale v této oblasti nepoužívané metody, a to odchytu do

kbelíků zapuštěných v zemi. Právě tato technika umožnila zdokumentovat extrémně vzácné druhy, k nimž patří například nejvzácnější australo-papuánský hlodavci rodu *Microhydromys*, dosud známí pouze ze sedmi exemplářů.

Mount Wilhelm jako světový hotspot savců

„S více než 60 druhy nelétavých savců podél jediné hory představuje Mount Wilhelm celosvětově významnou oblast druhové bohatosti savců. Tyto poznatky demonstrují důležitost studia a ochrany horských oblastí poskytujících dosud kompletní prales, od nížinného až po horský. Navíc jsme objevili neobvyklý průběh druhové bohatosti, kdy počet druhů stoupal s nadmořskou výškou až k horní hranici lesa, více než 3 km nad mořem,“ vyzdvihuje František Vejmelka. Takový vzorec je v tropech výjimečný a naznačuje, že horské ekosystémy Nové Guineje představují evolučně mimořádně zajímavé prostředí.

Kolekce bude uložena ve sbírkách Národního muzea v Praze. *„Je to monumentální materiál, jakým disponuje jen málo muzejních sbírek podobné velikosti, navíc v muzeích střední Evropy není sbírkový materiál z australské oblasti vůbec běžný. Jedná se o jeden z velmi úspěšných příkladů probíhající spolupráce vědecké a sbírkové instituce,“* říká kurátor sbírky savců Národního muzea Petr Benda. Kolekce bude sloužit jako referenční základ pro budoucí taxonomický výzkum a umožní další genetické analýzy i studium dopadů klimatických změn na horské ekosystémy. Na vzorcích orgánů z novoguinejských sbírek probíhají v ČR i zahraničí další studie zahrnující například výzkum parazitů, virů a dalších patogenů. Materiál uložený v Praze bude přístupný mezinárodnímu výzkumu a velká část sbírek bude darována rovněž Národnímu muzeu Papuy – Nové Guineje pro podpoření dalšího rozvoje novoguinejské zoologie.

Přehled druhů v číslech:

Fografie z expedice Františka Vejmelky na Papuu Novou Guineu:

<https://eu.zonerama.com/BiologickecentrumAVCRvvi/Album/13261561>

Video z expedice: <https://youtu.be/sdUEwysPfDY>

<https://www.jcu.cz/cz/univerzita/aktualne/cesky-vedec-predal-narodnimu-muzeu-unikatni-sbirku-780-savcu-z-nove-guineje-obsahuje-63-druhu-vcetne-ctyr-novych>